

חטאת הבאים למוסף של הרגלים, שהרי אף אלו באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה, הואיל ואין עיקרן לאכילה!?

ומשנינן: **הא כבר תנא ליה** במשנתנו זבחי שלמי צבור, ללמדך, שאף מיני דמים [שנזרק דמם על המזבח] אין נאכלין בטומאה, וממילא אתה למד, כי אף שעירי הרגלים אין נאכלים בטומאה.

ותמהינן על תירוצנו: **אי הכי, שעירי ראשי חדשים** — שהן מיני דמים — **נמו לא ליתני** במשנה, **דהא תנא כבר זבחי שלמי צבור!**?

אמרי, תרצו בני הישיבה:

שעירי ראשי חדשים איצטריכא ליה לשנותם בטומאה. עו-א

כי **סלקא דעתך אמינא**: לא יבואו בטומאה, כיון **דהא לא כתיב בהו "מועד"**.

המשה עשר בניסן, וכן שאר כל חגיגות הרגלים, ללמדך: שאין חגיגה דוחה את הטומאה.

וחדוש הוא, **דסלקא דעתך אמינא, כיון דקרבן ציבור הוא**, שהרי אף שכל יחיד ויחיד הוא שחייב בחגיגה, מכל מקום כיון "דאתי בכינופיא" [שהוא בא באסיפת חברים ברגל] קרוי הוא קרבן ציבור, ו**קביעא ליה מועד** [זמנו קבוע], אם כן: **תדחי את הטומאה**.

לפיכך **קא משמע לן** משנתנו, שאינו דוחה את הטומאה.

והטעם: **כיון דאית ליה לקרבן החגיגה תשלומין כל שבעה ימים** למי שלא הקריב קרבן חגיגתו בזמנו הקבוע, והרי ממילא קרבן זה **לא דחיא שבת** שהרי אין זמנו קבוע [מאירי, וראה הערה (71)], **ומדשבת לא דחיא, לא דחיא נמי טומאה**.

ותמהינן: **וניתני נמי** במשנתנו: **שעירי**

גירסתנו, דאין הכי נמי, אלא שהגמרא נותנת טעמא לקרא.

ג. עוד תמהו התוספות: והרי כשהיו הבעלים טמאים ביום הראשון אין להם תשלומין לחד מאן דאמר במסכת חגיגה, ואם כן, האיך לומדת הגמרא טומאה מתשלומין.

ובישוב קושיא זו כתב המנחת חינוך סוף מצוה פח, כי הואיל ועיקר מצות חגיגה יש לה תשלומין, אין קרבן זה חשוב "קרבן שקבוע לו זמן", ולפיכך אינו דוחה את הטומאה, ולא איכפת לן אם בפועל יהיה לו תשלומין אם לא יקריבנו בטומאה.

ובקהלות יעקב הנדמ"ח סימן נה, פירש: כי הנדון אינו על טומאת הגוף של הבעלים, אלא

מן הכתוב "במועדו", וראה מה שכתבו בתוספות סו א, ד"ה מה; וראה עוד בצ"ח בגמרא שהובא לקמן בהערה (73).

71. א. כתב המאירי: "כבר ביארנו, שאף קרבן היחיד כל שקבוע לו זמן דוחה את הטומאה, ואם כן מה שאמרו כאן בחגיגה סלקא דעתך אמינא "כיון דקרבן ציבור הוא" וקבוע לו זמן תיתי בטומאה — לאו דוקא, שאף אם היתה קרבן יחיד הדין כן, אלא שמאחר שיש לה תשלומין אין זה קרוי קביעות זמן".

ב. בתוספות תמהו על גירסתנו שתלתה אי דחיית שבת בתשלומין, שהרי ממקראו לנו למדים זה כמבואר לעיל ע ב. וביארו האחרונים

שהרי שאר קרבנות הציבור שדוחין הן את הטומאה, מלשון "מועד" הן נלמדים, וכפי שיתבאר בהמשך הגמרא; ואם כן, אלו שלא נאמר בהן "מועד", הוה אמינא, שאין דוחין הן את הטומאה.

להכי קא משמע לן משנתנו, שבאין הן בטומאה.

ומשום: דאף ראש חודש איקרי מועד, כדאביי.

דאמר אביי:

שנינו במשנה בתענית [כו ב]:

בתשעה באב נגזר על אבותינו [בעוון מרגלים] שלא יכנסו לארץ; והראיה לזה [כפי שמבואר בגמרא שם כט א], כי הרי בעשרים ותשעה בסיון שלח משה מרגלים ותררו את הארץ ארבעים יום, ונמצא שחזרו בתשעה באב.

אמנם, אם נחשב את מנין הימים לפי סדר החדשים, שאחד חסר ואחד מלא, נמצא כי בתשעה באב לא מלאו אלא שלשים ותשעה יום מיום שילוח המרגלים.

ולכן פירש אביי:

חודש תמוז דהאי שתא [שבשנה זו] של שילוח המרגלים — מלויי מליוה [עשאוהו

חודש מלא של שלשים יום, בעוד שלפי הסדר הרגיל הוא חודש חסר של עשרים ותשע יום], ונמצאו ארבעים יום כלים ביום תשעה באב.

דכתיב: קרא עלי "מועד" לשבור בחורי, ו"מועד" הוא יום העיבור שנוסף על חודש תמוז, שאף היום הנוסף לחודש תמוז, שהוא היום השלשים, ראש חודש הוא. (72)

הרי למדנו שראש חודש נקרא "מועד", ולפיכך דוחה הוא את הטומאה.

למימרא [מתוך תירוץ הגמרא אנו למדים] דכולהו קרבנות ציבור מ"מועד" אתו [הן נלמדים] שהן באין בטומאה.

ומנא הני מילי כי אמנם מ"מועד" הן נלמדין?

דתנו רבנן בתורת כהנים גבי עומר ושתי הלחם:

כתיב בפרשת אמור בסוף פרשת המועדות: וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל.

מזה תלמוד לומר, והלא כבר הוזכרו בפרשה כל המועדות, ומה בא פסוק זה ללמדנו:

לפי שעדיין לא למדנו שיהיו קרבנות הציבור דוחין את השבת ואת הטומאה, אלא רק לתמיד ופסח, שנאמר בהו "במועדו",

את הטומאה?! והלוא כל עיקרה של משנתנו אינה אלא לבאר דין האכילה, ובוה אין חידוש בחגיגה, וראה הערה במשנה.

72. כן נראה לכאורה כוונת הגמרא.

על טומאת הכהנים, ובכי האי גוונא יש לו תשלומין, והוסיף ביאור בענין, ראה שם.

ד. מדברי הגמרא משמע, כי משנתנו באה לחדש גם עיקר דין הבאתן בטומאה של חמשה דברים אלו, ולא רק את איסור אכילתן; שאם לא כן, מה ענין ללמד במשנתנו שאין החגיגה דוחה

ומשמע שלא יעבור זמןן ואפילו הן טמאים ואפילו היום הוא שבת. ללמדך:

במועדו — ואפילו בשבת.

במועדו — ואפילו בטומאה.⁽⁷³⁾

שאר קרבנות ציבור [קרבנות המוספים] **מנין** שהן דוחין את השבת ואת הטומאה?

ממה **שנאמר** בפרשת המוספין שבפרשת פנחס: **אלה תעשו לד'** "במועדיכם".

ללמדך: במועדיכם — אפילו בשבת. ואפילו בטומאה.

הרי למדנו אף לקרבנות המוספין שהן דוחין את השבת ואת הטומאה.⁽⁷⁴⁾

מניין לרבות אף את מנחת העומר והכבש הקרב עמו, ואת שתי הלחם ושני הכבשים [רש"י] הקרבנים] **עמם**, שאף הן דוחין את השבת ואת הטומאה?

תלמוד לומר: וידבר משה את מועדי ה' — הנזכרים בפרשה שם — **אל בני ישראל**, ובאותה פרשה הוזכרו העומר והקרב עמו ושתי הלחם והקרב עמם.

הרי שהכתוב **קבעו מועד אחד לכולן** האמורים בפרשה, וכאילו נאמר בכל אחד

מהן "מועד", ללמד, שלא יעבור מועדו אפילו בשבת ואפילו בטומאה.

והוינן בה: **וכל הני** מקראות הכתובים בתמיד, פסח, שאר קרבנות ציבור, בעומר ושתי הלחם — **למה לי?** לכתוב רק מקרא אחד ונלמד ממנו לאחרים?!

ומשינינן: **צריכי** כל המקראות הללו:

א. **דאי כתב רחמנא** רק גבי תמיד, הוה **אמינא: תמיד** הוא שדוחה את השבת ואת הטומאה, **שכן** הוא תדיר שהוא חובה קבועה בכל יום, והוא עולה **כליל** לד'.

אבל פסח שהוא פעם בשנה, ונאכל, ואין למזבח ממנו אלא האימורין בלבד [ר"ח], **לא** הייתי אומר שידחה את השבת ואת הטומאה.

לפיכך **קא משמע לן** הכתוב, שאף הפסח דוחה את השבת ואת הטומאה.

ב. **ואי כתב רחמנא** רק גבי פסח, הוה **אמינא: פסח** הוא שדוחה, כיון שחמור הוא, שהרי הוא **ענוש כרת** אם אינו מביא קרבן פסח.

אבל תמיד דאין ענוש כרת אם נמנעו הציבור מלהביאו, **אימא לא** ידחה.

אלא כך הוא פירוש דברי הגמרא: "במועדו" האמור בפסח, ללמדך אפילו בשבת; "במועדו" האמור בתמיד, ללמדך אפילו בטומאה; וראה עוד שם, ובמהרש"א.

74. כתב המהרש"א: ודע, כל מוספי דפסח וסוכות לא איצטריך קרא ד"מועדיכם", דמקרא גופיה ילפינן ליה דכתיב בפרשת אמור גבי פסח:

73. כתב הצ"ח: זה פשוט אף בלי שנאמר "במועדו" שהתמיד דוחה את השבת, שהרי מקרא מלא הוא "עולת שבת בשבתו על עולת התמיד".

וכן אין צריך ללמוד שהפסח דוחה את הטומאה מ"במועדו", שהרי כבר דרשוהו חז"ל מן הכתוב "איש איש כי יהיה טמא לנפש" כפי שהזכר לעיל.

לכפר, אלא אפילו המוספין שהן עולה, לכפר הן באין על עבירות עשה ולא תעשה שניתק לעשה.

אבל עומר ושתי הלחם, דאין באין לכפר, אלא להתיר בעלמא נינהו [העומר בא להתיר חדש בגבולין, ושתי הלחם להתירו במקדש], אימא לא.

לפיכך קא משמע לן הכתוב, שאף אלו דוחין את השבת ואת הטומאה.

ה. ואי כתב רחמנא עומר ושתי הלחם לחודיהו, הוה אמינא: אדרבה יש סברא לומר בהיפוך: עומר ושתי הלחם דאלימי [חזקים] דהרי באין להתיר, אלו בלבד הן שדוחין את הטומאה.

אבל הנך כל האחרים שאינם באים להתיר, אימא לא ידחו.

לפיכך קא משמע לן הכתוב, שאף התמיד דוחה את השבת ואת הטומאה.

ג. ואי כתב רחמנא רק הני תרתי [שני אלו] פסח ותמיד, הוה אמינא: הני הוא דדחו, כיון שיש בהן צד חמור, שהתמיד תדיר וכליל, והפסח שהוא ענוש כרת.

אבל שאר קרבנות ציבור [המוספין] שאין בהן צד חמור, אימא לא ידחו.

לפיכך כתב רחמנא: אלה תעשו לה' במועדיכם. (75)

ד. ואי כתב רחמנא רק אלה תעשו לה' במועדיכם האמור במוספי הרגלים, הוה אמינא רק שאר קרבנות ציבור [המוספין] הבאין לכפר.

לא מיבעיא המוספין שהן חטאת ובאין

והן למוספי חטאת, ושייך לומר, שביחס למה שנתחדש במקרא זה, יש לתמיד צד חמור כפול. ב. התוספות בשם רבינו תם וכן הוא בפירוש הר"ח, אינם גורסים בגמרא אלא "יש בהן צד חמור", ותו לא.

ומפרשים הם את כוונת הגמרא, לצד חמור אחד השייך הן בתמיד והן בפסח, והוא: שהגמרא כאן סוברת כמאן דאמר בחגיגה: עולה שהקריבו ישראל במדבר קודם מתן תורה כדכתיב: וישלח את נערי בני ישראל [בחמישי בסיון קודם מתן תורה] ויעלו "עולות", עולת תמיד היתה, ונמצא שהן התמיד והן הפסח ניתנין לישראל ועשאו קודם מתן תורה [ר"ח], וזה הוא צד חמור שבהן, ולפיכך אין ללמוד מהם.

והטעם שהם מפרשין שלא כרש"י, שאם כדברי רש"י היה לנו ללמוד בצד השהו שבתמיד

"והקרבתם אשה (עולה) לד' שבעת ימים", ובטוכות כתיב: "שבעת ימים תקריבו אשה לד'", ובפרשת פנחס כתיב גבי פסח: "כאלה תעשו [ליום] שבעת ימים וגו'", וכיון דאין שבעה בלא שבת, על כרחך מוספי פסח וטוכות דוחין שבת. ולא איצטריך הכא "במועדיכם", אלא משום מוסף שבועות ויום הכפורים ור"ח [צריך לומר: וראש השנה], וכן נראה מפירוש רש"י בריש פרק אלו דברים.

75. א. לשון הגמרא, שהתמיד חמור כיון שיש בו צד חמור כפול, דהיינו תדיר וכליל, אינו אלא ביחס למוספין שאינן עולה, ואילו ביחס למוספין שהן עולה, אין לתמיד צד חמור יותר מהן אלא שהוא תדיר בכל יום, והן לא.

והטעם שנקטה הגמרא לשון זה, הוא משום שכתוב אחד הוא לכל הקרבנות הן למוספי עולה

לפיכך **קא משמע לן** הכתוב, שאף אלו דוחזין. (76)

כתיב בפרשת תצוה: "ועשית ציץ זהב טהור. והיה על מצח אהרן, ונשא אהרן את עוון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל, לכל מתנות קדשים. והיה על מצחו תמיד, לרצון להם לפני ה'".

ומכאן למדו, שקדשים שהיה בהם עוון, הרי הם נרצים ומוכשרים על ידי הציץ, והוא הנקרא "ריצוי ציץ".

ולמדו חכמים מן המקראות שאינו מרצה אלא על עוון טומאה, להכשיר את ההקרבה בטומאה.

אך אין הציץ מרצה על אכילת בשר קדשים בטומאת הגוף, בין של הבעלים בין של כהנים.

הכל מודים שעל טומאת הדם – מרצה הציץ.

אלא שנחלקו תנאים, האם הציץ מרצה גם

על "האכילות", והיינו על טומאת הבשר שנטמא, ויתבאר ענין זה בסוגיא שלפנינו.

וכן נחלקו תנאים, האם הציץ מרצה על "העולין", היינו על האימורין שנטמאו, ויתבאר לקמן.

ההקדמה הזאת היא על פי שיטת רש"י.

פברוה [היו מבינים] האמוראין בני הישיבה – בביאור משנתנו שנתבאר בה שקרבנות הציבור קרבין בטומאה – שתי הבנות. ומתוך שהיו מבינים כן, היו שואלים את שאלתם המובאת בהמשך הסוגיא:

א. **דלכולי עלמא**, לדעת סתם משנתנו: זה שקרבנות הציבור קרבין בטומאה, הוא משום שגילתה תורה שה**טומאה** "דחוייה" היא **בציבור**.

כלומר, בקושי הוא שהותר להקריב בטומאה [רש"י לקמן פ א; ויומא ז א] ואינו היתר גמור. (77)

השוה, ואילו הפירכות האמורות בגמרא פירכות גמורות הן שפורכין בהן גם כשלומדים דין אחד ממשנהו במידת "במה מצינו", ומשום כך לא הוזכרה אותה פירכא בגמרא, אלא פירכות אחרות.

77. ברש"י ביאר כאן נפקא מינה אם טומאה הותרה בציבור או דחוייה היא בציבור לענין טומאת כהנים, שאם הטומאה הותרה בציבור אין צריך לחפש טהורים שיעשוהו, אלא לכתחילה יכולים הטמאים לעשותו; ואילו אם הטומאה דחוייה היא בציבור, לכתחילה צריך לחפש כהנים טהורים שיעשוהו, ודבר זה מבואר בגמרא יומא.

ופסח [שפת אמת], כי אין שייך לפרוך על הצד השוה מחמת חומרות שכל אחת מהן אינה שייכת אלא באחד מן המלמדים, שהרי אם כן בטלת צד השוה שבכל התורה, ראה תוספות כתובות לב א, ד"ה שכן יש בהן צד חמור; וראה שם בסוף דבריהם שהביאו סוגיא שלנו.

76. כתבו התוספות: לכאורה לא היו צריכים לכל המקראות האלו, ודי אם היה הכתוב מלמדנו בשני מקומות והיינו לומדים שאר המקומות בצד השוה שביניהן; אלא, שמא יש שום פירכא.

ביאור דבריהם: כי אותה פירכא אינה אלא פירכא כל דהו שאין פורכין אותה אלא על צד

והואיל ואינו היתר גמור — בעיני ציין לרצות, ואם נשבר הציץ אין קרבנות הציבור קרבין בטומאה.⁽⁷⁸⁾

ומפני מה היו סוברין כן בדעת סתם משנתנו, משום דליכא תנא דשמעת ליה דאמר [לא שמענו משום תנא שהיה אומר]: טומאה הותרה בציבור, אלא רבי יהודה לבדו.

דתניא:

ציין, בין שישנו על מצחו של הכהן הגדול בשעה שאירעה טומאה בקרבנות [רש"י, וראה הערה (79)], ובין שאינו על מצחו, הרי זה מרצה, דברי רבי שמעון.

רבי יהודה אומר: עודיהו כל עוד מצוי הציץ על מצחו של הכהן הגדול, הרי הציץ מרצה.

אבל כאשר אין עודיהו על מצחו — אינו מרצה.

אמר לו רבי שמעון לרבי יהודה:

והרי כהן גדול ביום הכפורים, בשעה שעובד עבודה לפני ולפנים בבית קדשי הקדשים [רש"י סנהדרין יב ב] — יוכיח שאין צריך שיהא הציץ על מצחו.

שהרי אינו על מצחו, כי אין הכהן הגדול עובד עבודת פנים אלא בארבעה בגדי לבן בלבד,⁽⁸⁰⁾ ובכל זאת הרי הוא מרצה באותה שעה.

כי ודאי שכל קרבנות הציבור שקבוע להן זמן קרבין בטומאה, ובכלל זה אותן קרבנות

צבור נדחית טומאת הגוף אצלם ולא על ידי ציץ; וראה גם תוספות לקמן עח א, ד"ה הא.

79. דעת רש"י, דבעיני שיהא על מצחו בשעה שאירעה הטומאה בקרבנות. ובגבורת ארי יומא ז ב, תמה על זה, דמצד הסברא הדבר תלוי בשעת ההקרבה ולא בשעת הטומאה.

80. הקשה במקדש דוד סימן ל': והרי אף כי אין עבודתו בקודש הקדשים אלא בארבעה בגדי לבן, מכל מקום שמא נכנס הוא אף בציץ על מצחו כדי לרצות, ואין בזה משום ריבוי בגדים וכפי שביאר שם!?

ותירץ, על פי המבואר בגמרא שהביא רש"י כאן, שאין הכהן נכנס בבגדי זהב, משום "אין קטיגור נעשה סניגור", ובכלל זה שלא יבוא שם בציץ של זהב על מצחו.

וראה בליקוטי רבינו עקיבא איגר שתמה על

78. א. דע, כי קרבנות ציבור באין בטומאה אפילו בטומאת הגוף, ואפילו שאין הציץ מרצה עליהם, וכמבואר ברש"י יומא ז א.

וכתבו התוספות ביומא ז ב, [ובתוספות כאן בד"ה דלא]: כי מכאן אתה למד, שבכל מקום שאין שייך ריצוי ציץ, הרי הטומאה נדחית בציבור אף בלא שירצה הציץ.

אבל בגבורת ארי יומא ז א, כתב, כי רק בטומאת הגוף נדחית הטומאה בלי ריצוי ציץ, אבל בשאר טומאות אין נדחית הטומאה בלא ריצוי ציץ ואפילו כשאי אפשר, ראה שם. ודעת הרמב"ם בפרק ד מביאת מקדש, כי אף בטומאת הגוף אין הטומאה נדחית בציבור אלא על ידי ריצוי ציץ.

ב. כתב רש"י ביומא ז א, ד"ה בין בצבור, אהא דאמרינן דטומאה בציבור צריך ציץ לרצות: "ומה בין יחיד לצבור [כלומר: והרי אף ביחיד הציץ מרצה], שהיחיד אין טומאת הגוף נדחה אצלו, שאין הציץ מרצה על טומאת הגוף, ושל

משום דליכא תנא דשמעת ליה דאמר: הציץ מרצה על האכילות, אלא רבי אליעזר.

דתניא: רבי אליעזר [תוספות] אומר: הציץ מרצה על אכילות.

רבי יוסי אומר: אין הציץ מרצה על אכילות.

ומתוך שתי הבנות אלו היו שואלים בני הישיבה:

וכי נימא דמתניתין דידן היא דלא כרבי יהושע?!

ובתחילה מפרשת הגמרא מחלוקתם של רבי אליעזר ורבי יהושע, וטעמיהם, ולקמן בעמוד ב מבאר הגמרא, כיצד נמצאת משנתנו דלא כרבי יהושע.

שני סוגי קרבנות הן: הזבחים, והמנחות.

זבחים: הכהן זורק את הדם על המזבח, ולאחר מכן מקטיר את האמורין [אם הם קיימים, אבל אם אינם קיימים אין הקטרתם

שמקריב הכהן בבגדי לבן, ובלא ריצוי ציץ אי אפשר להקריבם בטומאה כי הטומאה דחוויה היא בציבור.

אם כן למדנו, כי אף בשעה שאין הציץ על מצחו של הכהן, הרי הוא מרצה.⁽⁸¹⁾

אמר לו רבי יהודה לרבי שמעון: הנח לקרבנות יום הכפורים שאין צריכים כלל ריצוי ציץ, מפני שטומאה "חותרה" היתר גמור בציבור. ואף בלא ריצוי ציץ כשר הקרבן.

מבלל, מכאן יש להוכיח, דרבי שמעון סבר: טומאה דחוויה היא בציבור, ולפיכך היה סובר רבי שמעון, שאף קרבנות יום הכפורים צריכים ציץ כדי להכשירם לבוא בטומאה.

ב. ועוד הבנה היתה לאמוראים בני הישיבה: דבולי עלמא, לדעת סתם משנתנו, אין הציץ מרצה על אכילות [על הבשר הנאכל], ואם נטמא הבשר אין מועיל ריצוי ציץ, [ראה הערה⁽⁸²⁾].

ומפני מה היו סבורין כן בדעת סתם משנתנו,

בטומאת הגוף, שאין הציץ מרצה עליו, ומכל מקום מקריבין בציבור אפילו בטומאת הגוף. וראה בדבריהם ביומא מה שביארו בזה; וראה עוד בגבורת ארי יומא ז א, שנחלק עליהם. ב. כתבו התוספות בסנהדרין יב ב, ד"ה כהן: משאר קרבנות לא מצי למידק, דתמיד היה על מצחו, כדמשמע בפרק האומר שהיה על מצחו אפילו שלא בשעת העבודה, ראה שם.

82. דע, כי בין לדעת הסובר "ציץ מרצה על אכילות" ובין לדעת הסובר "אין ציץ מרצה על אכילות", אין מועיל ריצוי הציץ שיהא מותר לאכול בשר קודש שנטמא, "דאין ציץ מטהר

רש", למה הביא גמרא זו כדי להוכיח שאין עובד שם בבגדי זהב, והרי דבר זה מפורש הוא במקרא, ולא הזכירה הגמרא בראש השנה טעם זה, אלא כדי לתת טעמא לקרא?!

ולא תירץ רבינו כדברי המקדש דוד, מפני שדעתו של רעק"א, כי אין הציץ מרצה בלא שילבש הכהן שאר בגדי זהב שלו, וכמו שכתב במקום אחר.

81. א. תמהו התוספות כאן, וביומא ז ב: וכי מה ראייה היא מקרבנות יום הכפורים, והרי בכל מקום שאין שייך ריצוי ציץ, הרי הטומאה נדחית בציבור בלי ריצוי ציץ, וכמו שאנו מוצאים

מנחת העומר הרי היא נקמצת כשאר מנחות, והקטרת קומצה על גבי המזבח מתרת את שייריה באכילה.

בשתי הלחם אין קמיצה, וזריקת דם שני כבשי עצרת הבאים עמו, היא שמתרת את מנחת שתי הלחם באכילה.

בלחם הפנים אין קמיצה, והקטרת שני בויכי לבונה, היא המתרת את הלחם באכילה.

דתניא: כתיב: **ועשית עולותיך הבשר והדם**.

רבי יהושע אומר: לפיכך כרך הכתוב בשר ודם יחדיו, כדי ללמדך:

א. **אם אין דם** לזורקו על גבי המזבח, כיון שנאבד הדם או נטמא⁽⁸³⁾, **אף אין בשר** העולה נקטר על גבי המזבח.

והוא הדין בזבחים הנאכלים, אם אין דם, אין הבשר הנקטר [היינו האימורין], או הבשר הנאכל — מותרין בהקטרה או באכילה.

וכן במנחות, אם אין קומץ הנקטר על גבי המזבח, אין שייריה מותרים באכילה לכהנים.

ב. **אם אין** בנמצא **בשר** מן הקרבן שראוי להיות נקטר על גבי המזבח, כיון שנטמא או שאבד, הרי **שאין דם** נזרק על גבי המזבח.

מעכבת את אכילת הבשר, ואחר כך אוכלים הבעלים או הכהנים את שאר הבשר.

ובקרבנות עולה, אין בהם אכילה כלל, אלא זורק את הדם על גבי המזבח, והבשר נקטר כליל על גבי המזבח.

במנחות: הכהן קומץ מן המנחה מלא קומצו ומקטירו על גבי המזבח, והגותרת מן המנחה נאכל לכהנים.

ויש מנחות שאין נקמצות, אלא המנחה כולה עולה כליל לדי' על גבי המזבח.

זריקת הדם בזבחים היא זו שהכפרה תלויה בה, והקטרת הקומץ במנחות היא זו שהכפרה תלויה בה.

זריקת הדם על גבי המזבח בזבחים היא זו שמתרת את האימורין או את כל הבשר [בקרבן עולה] בהקטרה, ואת הבשר הנאכל באכילה; ובמנחות, הקטרת הקומץ על גבי המזבח היא זו שמתרת את שיירי המנחה באכילה.

נמצאת למד: כי הקומץ הנקטר במנחה הוא כמו הדם הנזרק על גבי המזבח בזבח, והגותרת מן המנחה הנאכלת לכהנים, הוא כמו כבשר הנאכל בזבח.

מנחת העומר, שתי הלחם ולחם הפנים מנחות הן, וכך הוא דינם:

83. בלשון רש"י בעמוד ב ד"ה דם, משמע, שהנידון כאן הוא באופן שנאבד הדם [ודומיא ד"אם אין בשר" דבסיפא], אבל אם הדם לפנינו הוא הנקרא "אין הבשר מותר באכילה עד שיזרק הדם" שיתבאר בגמרא בעמוד ב.

ודוחה לא תעשה: והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל", [רש"י לעיל טז ב].
ואין אנו דנין אם הציץ מרצה אלא לענין שייחשב כאילו לא נטמא הבשר, ולענין הדברים המבוארים בהמשך הסוגיא.

ויש ללמוד מן הכתוב, כי אפילו אם אין
בשר יש דם ?!

אמר לך רבי יהושע: אדרבה משם אתה למד
שאם אין בשר אין דם, **דהא כתיב גביה:**
ודם זבחיך ישפך על מזבח ד' אלהיך
"**והבשר תאכל**", הא למדת, שאם אין בשר
ראוי לאכילה, אין דם הזבח נשפך על גבי
המזבח.

ומפרשינן לדעת רבי יהושע: **והני תרי קראי** עו-ב
[שני הכתובים]: "ועשית עולותיך הבשר
והדם", "ודם זבחיך ישפך וגו' והבשר
תאכל", שלמדנו מהם, כי אם אין בשר אין
דם, **למה לי שניהם ?!**

חד מן המקראות והוא: ועשית "עולותיך"
הבשר והדם, **בעולה**, ללמדך, אם אין בשר
עולה על המזבח, אין הדם נזרק.

וחד מן המקראות, והוא: ודם "זבחיך"
[היינו שלמים, רש"י] ישפך והבשר תאכל,
בשלמים, ללמדך, אם אין בשר לאכול, אין
הדם נזרק [ומיהו, אף בשלמים די באימורין
העולין על המזבח, כדי לזרוק את הדם].

וצריכא שני כתובים לעולה ולשלמים, ואין
ללמוד האחד מן השני:

וכן הוא הדין — לדעת רבי יהושע — גם
בזבחים הנאכלים, שאם אין אימורין
להקטרה ואף אין בשר לאכילה, שנטמאו או
שאבדו הן ואימוריהן, אף הדם אינו נזרק;
וכן במנחות, אם אין שיירים הראויים
לאכילה, הרי שאין הקומץ נקטר.

רבי אליעזר אומר: מודה אני שאם אין דם
אין בשר [רש"י בעמוד ב].

אבל יש דם נזרק **אף על פי שאין בשר**,
שנאמר: ודם זבחיך ישפך [ובהמשך הגמרא
תבאר דרשה זו].

ואם כן **מה אני מקיים "ועשית עולותיך
הבשר והדם"**, כדי להקיש בשר לדם, ולומר
**לך: מה הדם בזריקה הוא ניתן על גבי
המזבח, אף בשר הנקטר על גבי המזבח,
בזריקה היה נותנו הכהן המסדר את האברים
על מערכת העצים שבמזבח.**

הוי אומר: לול קטן [אזיר מעט] יש בין
הכבש שדרכו מעלה את האברים, למזבח
שעליו הוא מקטירין ולא היה ראש הכבש
מחובר למזבח, כדי שיזכר הכהן על ידי
האזיר לקיים מצות זריקה [תוספות]. (84)

ומפרשינן: **ורבי יהושע נמי**, הסובר: אם אין
בשר אין דם, **והכתיב: ודם זבחיך ישפך**,

זכו, וכיון דכפרה ליתיה [שהרי לא נזרק הדם]
איסורא להיכן אזל".

ולפי זה מסתברא ודאי, שאף רבי יהושע לא
למדו מן הכתוב הזה, אלא מאותו מקום שלמדו
רבי אליעזר, וכל עיקר מקרא זה אינו בא אלא
ללמד שאם אין בשר אין דם.

84. מדברי התוספות משמע, שכל אזיר זה אינו

ודע, שדין "אם אין דם אין בשר" לא נחלקו
בו רבי יהושע ורבי אליעזר, ורבי אליעזר מודה
בו אף שאינו דורש "ועשית עולותיך הבשר
והדם" לענינים אלו כמבואר בהמשך הסוגיא;
וכתב רש"י הנ"ל במקור הדין לדעת רבי
אליעזר: "דמתחלת הקדשן הן נאסרין, וכפרה
אינה באה אלא בדם, וכהנים משולחן גבוה קא